

PIONERKOMMANDOET

M 604/45.

Nr. M 34.

Dansk Minekontrol.

Gruppe Thomsen.

Oksbøl, den 25/9 1945.

Hermed 1 Bilag.

Til -

Pionerkommandoet.

-1- Med Henhold til Pionerkommandoets Skrivelse Nr. M 320 Pkt. I a af
31/8 1945 fremsendes hoslagt Rapport over Minerydningen i Oksbølomraa-
det.

Løjtnant af Reserven.

R A P P O R T

om

Minerydningen i Oksbølomraadet.

Omraadets Udstrækning:

Jyllands Vestkyst fra Hvide Sande til Esbjerg. Fanø og Skallingen undtaget.

Antal Miner:

T.-Miner:	ca.	120 000
H.- " :	"	10 000
R.- " :	"	2 500
Sch.- " :	"	190 000
St.- " :	"	115 000
S.- " :	"	45 000
<u>ialt ca.</u>		<u>482 500</u>

Tidsrum for Rydningen:

15/5 - 20/9 1945.

Kontroltjenesten dog først fra 1/6 1945.

Antal effektive Rydningsdage: ca. 100.

Rydningsstyrke (Gennemsnitsberegning):

Pi. Batl. 1060 bestaaende af:

Stab: 5 Officerer, 31 Underofficerer, 35 menige,
1.Kp: 4 " , 22 " , 99 " ,
2.Kp: 2 " , 24 " , 95 " ,
3.Kp: 3 " , 18 " , 103 " ,
ialt: 14 Officerer, 95 Underofficerer, 332 menige.

Fordelt saaledes:

Minestabstjeneste: 1 Officer, 5 Underofficerer, 5 menige,

Indre Tjeneste: 4 Officerer, 39 Underofficerer, 100 menige,
Rydningstjeneste: 9 " , 51 " , 227 " .
Syge og saarede medregnet under indre Tjeneste.

Kontrolstyrke (Gennemsnitsberegning):

2 Officerer, 3 Underbefalingsmænd, 35 menige.

Fordelt saaledes:

Inspektion og Minestabstjeneste: 2 Officerer,

Indre Tjeneste: 3 menige,

Kontrolstjeneste: 3 Underbefalingsmænd, 32 menige.

Styrkernes Placering:

Oksbøl:	Danske:	2 Off.,	0 Ubfmd.,	3 mg.,
	Tyske:	6 " ,	45 " ,	61 " ,
Nymindesgab:	Danske:	0 " ,	1 " ,	2 " ,
	Tyske:	1 " ,	4 " ,	24 " ,
Henne:	Danske:	0 " ,	0 " ,	7 " ,
	Tyske:	2 " ,	9 " ,	59 " ,
Börsmose:	Danske:	0 " ,	1 " ,	8 " ,
	Tyske:	2 " ,	6 " ,	52 " ,
Blaavand:	Danske:	0 " ,	0 " ,	7 " ,
	Tyske:	0 " ,	5 " ,	48 " ,
Esbjerg:	Danske:	0 " ,	1 " ,	8 " ,
	Tyske:	3 " ,	16 " ,	88 " .

Ulykkestilfælde under Rydningen:

Danske: Ingen.

Tyske: Saarede: 1 Officer, 23 Underofficerer, 107 menige,

Døde: 1 " , 11 " , 35 " .

Arbejdets Organisation:

Tre store Hindringer for en tilfredsstillende Organisation af Arbejdet falder straks i Øjnene:

1. At de tyske Styrker ikke var Kontrolmyndigheden underlagt i enhver Henseende.

2. At der ikke havde fundet en Udvælgelse Sted af kvalificeret Kontrolpersonel.

3. At der ikke fandtes dansk kvalificeret Kontorpersonel.

ad 1. Denne Fejl gav sig navnlig Udslag ved det daglige Valg af Felter, der skulde ryddes. Hvert tysk Kompagni var tildelt sit Omraade at rydde og kunde indenfor dette Omraade bestemme, hvor det ønskede at rydde.

Dette resulterede i et Kaos af Felter, der var delvis ryddet, idet Tyskerne, ofte tilsyneladende uden Grund, afbrød Rydningen af et Felt, før det var færdigt, for næste Dag at begynde i et nyt Felt. Af denne Grund var det meget vanskeligt for Kontrollanterne at vide, hvor de skulde stille om Morgen, navnlig da Tyskerne ofte ikke meddelte dette nogen Steder. Problemet kunde let have været løst, hvis Gruppen havde haft Adgang til at bestemme, hvilke Felter, der hver Dag skulde ryddes.

Som Landet imidlertid laa, vilde det være gaaet lettere, hvis Tyskerne f. Eks. hver Aften havde meddelt, hvor de næste Dag agtede at rydde. Gentagne Henstillinger til dem derom blev imidlertid besvaret med, at det vilde være et uoverkommeligt Arbejde. Kontrollanterne maatte aftale direkte med de enkelte Rydningshold, hvor de skulde arbejde næste Dag.

Følgen af alt dette var naturligvis, at Felter ofte blev ryddet uden Kontrollanters Medvirken.

ad 2. Det menige Kontrolpersonel bestod den første Halvdel af Tiden af Pionerer fra Brigaden, den sidste Halvdel delvis af Pionerer og delvis af Infanteri (genindkaldt Mandskab). Kvaliteten middel. Kontrolarbejdet maa imidlertid betragtes som saa vigtigt, at man alene af den Grund ikke kan anvende menige som Kontrollanter. Desuden har Kontrolarbejdet været af en for den enkelte Kontrollant saa selvstændig Karakter, at selv de bedste menige ikke altid kunde betragtes som kvalificerede. I det mindste burde ca. 1/3 af Kontrolstyrken have været paalidelige Underbefalingsmænd. Med det forhaandenværende ukvalificerede Personel har Kontrollen i mange Tilfælde været illusorisk.

Det maa betragtes som givet, at Kontrollanterne i mange Tilfælde med Forsæt er udeblevet fra deres Arbejde og har nøjedes med at skrive Tyskernes Rydningsmeldinger af. Dette er saa meget mere beklageligt, som Tyskerne jo ikke kunde undgaa at lægge Mærke til det, og det har vel ogsaa givet Anledning til, at Tyskerne har sløset en Del med Rydningen.

Bortset fra at Kontrollanterne i sig selv var ukvalificerede, har en medvirkende Aarsag til den daarlige Kontrol været, at de Forhold, som Kontrollanterne har levet under, har været ret utilfredsstillende. Talrige Avisartikler med Løfter, der aldrig er blevet opfyldt, om Cigaretter, Orlov, Uniformer m.m. har gjort deres til, at Kontrollanterne er blevet utilfredse. Manglen paa Cykler, Reservedele hertil, ekstra Støvler, ekstra Arbejdstøj og sidst men ikke mindst Mangelen paa en Udgangsuniform har gjort meget til at nedsætte Arbejdsydelsen.

ad:3. Ved nøje Eftertanke vil man indse, at Administrationen af en Minekontrolgruppe paa ialt ca. 40 Mand er fuldt saa arbejdskrævende som

Administrationen af en almindelig Underafdeling. Ved en Underafdeling findes Chef, Næstkommanderende, Kommandoofficiant, Fourer og Vaabenmester. Ved Gruppen her fandtes 2 Officerer (af Reserven og värnepligtig) og 2-3 menige til at udfylde Stillinger tilsvarende ovennævnte. Da de menige absolut var uegnede til at udfylde nogen af disse, vil det sige, at de to Officerers Arbejde var mere end fordoblet, rent bortset fra at foruden det administrative Arbejde var hyppige Inspektionsrejser paakrævet. Det er derfor intet Under, om Arbejdet kun er forløbet med mange Gnidninger.

Organisationen som Helhed med Opdelingen i Kontrolhold og Rydningshold indkvarteret i Nærheden af Arbejdsstederne har iøvrigt været fuldt tilfredsstillende. Man kunde maaske have ønsket en skarpere præciseret Angivelse, navnlig af Rydningsholdenes Virkefelter, samt et mere intimt Samarbejde mellem Kontrolhold og Rydningshold.

Et særligt Spørgsmaal, der maaske ogsaa bør omtales her, er Meldetekniken. Den ideelle Løsning vilde være daglige telefoniske Meldinger fra de enkelte Kontrolhold til Gruppen i Oksbøl og herfra samlet daglig telefonisk Melding til den samlende Enhed i Aarhus. Alle Meldinger senere efterfulgt af skriftlig Bekræftelse. Endvidere fra Oksbøl til Aarhus sammenarbejdede skriftlige Færdigmeldinger for hvert enkelt Minefelt, evt. fælles for flere naturligt samhörende Minefelter. De daglige telefoniske Meldinger vilde dog absolut kræve et særligt privat Net, som Tyskerne har haft det (Tyskernes Meldeteknik var ideel), idet det vilde kræve alt for lang Tid at gennemføre Meldingerne paa det permanente Net. Oprettelsen af et Feltnet vilde kræve Tid og Penge, men vilde absolut ikke have været uoverkommeligt.

Havde man alligevel skönnet, at dette Arbejde vilde have været for stort i Forhold til hele Rydningen, vilde en Løsning med jävnligt indsendte daglige skriftlige Meldinger fra Hold til Gruppe og jävnligt indsendte for et eller flere Felter fælles sammenarbejdede Meldinger fra Gruppe til samlende Enhed ogsaa have været tilfredsstillende. Saaledes har Meldetekniken jo hovedsagelig ogsaa været udbygget.

Rydningens Effektivitet.

Den förste Betingelse for en effektiv Rydning af minerede Omraader, hvorover der findes Mineplaner, er, at disse Planer er i nöje Overensstemmelse med Virkeligheden.

Der findes Mineplaner over saa godt som samtlige Minefelter i Oksbøl-

omraadet, men i flere Tilfælde er de fejlagtige. Man har Indtrykket af, at Mineplanerne er udarbejdet først, og siden er Felterne mineret, Hvor man saa af praktiske Hensyn afveg fra Planerne, har man glemt at rette disse. Efter Tyskernes Udsagn er der i mange Tilfælde senere foretaget Ændringer i Felterne. Disse Ændringer er ofte ikke indført paa Planerne, i andre Tilfælde kun mangelfuldt indført. Endelig forekommer i Planerne en Mængde Regne og Skrivefejl, hvilket tyder paa, at Planerne ikke har været gaaet særlig grundigt igennem efter Udfærdigelsen. Dette har i høj Grad bidraget til at mindske Rydningens Effektivitet. Tyskerne har alt ialt været villige nok til at rydde Felterne nøjagtigt, men naar Planerne f. Eks. angiver færre Miner, end der i Virkeligheden er i Felterne, har Tyskerne ikke altid gjort sig den Ulejlighed at finde Fejlen, men har blot meldt saa og saa mange Miner fundet mere end Planen angiver. Naar Gruppen senere blev opmærksom paa disse Fejl, viste det sig ofte, at der i Virkeligheden manglede Miner, i Stedet for at være i Overskud. De fleste af disse manglende Miner er dog senere fundet.

Omvendt naar Planerne viste flere Miner end der virkelig var, har Tyskerne ofte meldt det paa Planerne angivne Tal ryddet og har altsaa saaledes afgivet falsk Melding. Her foreligger den Mulighed, at ikke engang det Antal Miner, der virkelig var til Stede, er ryddet, idet Tyskerne naar de saa, at de alligevel ikke kunde finde det paa Planen angivne Antal Miner, maaske havde ladet sig nøje med, hvad de i første Omgang havde fundet. Den Slags Tilfælde har naturligvis kun kunnet forekomme, hvor Kontrollanten har svigtet.

En anden Ting, der ogsaa har virket nedsættende paa Effektiviteten, er de Tilfælde, hvor man ikke har kunnet finde alle Miner, enten fordi de var detoneret, eller fordi der var sket Ændringer i Jordoverfladen, der havde forrykket Minerne fra deres oprindelige Pladser. Tyskerne har maaske her været for ivrige til at antage, at for mange Miner var detoneret eller paa anden Maade forsvundet.

For de Fleters Vedkommende hvor Planerne kunnhar angivet Antallet (Ströminefelter), har Rydningen fundet Sted ved Afsøgning med Minesonder og Minesögere. Man har i de fleste Tilfælde fundet flere Miner, end Planen har angivet, men dette har ofte først vist sig efter Rydningen, naar f. Eks. Kampvogne ved Paakørsel har faaet ikke ryddede Miner til at detonere. Dette betyder altsaa, at den første Rydning ikke har været effektiv nok.

Paa den anden Side maa man ikke undlade at tage i Betragtning, at den Kendsgerning, at Tyskerne har vidst, at de efter Rydningen skulde marchere gennem Fodfolksminefelter og køre gennem Panserminefelter med

Kampvogne, har gjort sit til, at Rydningen har været grundig.

Alt i alt er det dog et meget stort Spørgsmaal, om man kan betragte Rydningen som saa grundig, at man uden videre kan frigive de fleste Felter. Spørgsmaalet kræver en meget nøje Overvejelse. Vil man være paa den sikre Side, maa man foretage en grundigere Afkontrollering end simpel Gennemmarch af Fodfolksminefelter og pletvis Overkörsel af Panserminefelter med Kampvogne.

For de Felters Vedkommende, hvor man ikke har fundet alle Miner, og hvor der er Sandsynlighed for, at disse Miner endnu er til Stede, maa man selvfølgelig fortsat opretholde Afspærringen, indtil de resterende Miner kan ryddes eller betragtes som ufarlige.

Med Hensyn til Afkontrolleringen af de ryddede Felter burde denne have fundet Sted i umiddelbar Fortsættelse af Rydningen, hvad der kuni meget ringe Grad har været Tilfældet. Det vilde have sparet Tid, vilde have lettet Oversigten over færdige Felter og vilde vel endelig have gjort Rydningen mere effektiv, idet det havde tvunget Tyskerne til at gøre Felterne helt færdige paa een Gang, i Stedet for, hvad der flere Gange har været Tilfældet, at Rydningen af vanskeligt optagelige Miner er blevet udskudt til senere Tidspunkter.

Panserkontrollen kunde ikke have fundet Sted i umiddelbar Fortsættelse af Rydningen, simpelthen fordi man ikke har raadet over Panservogne for lang Tid efter Rydningens Paabegyndelse, og ogsaa fordi man ikke har haft et tilstrækkeligt stort Antak Kampvogne. Panserkontrollen er desuden blevet forsinket meget, fordi der har været Gnidninger med Forsyningen af Driftsmidler. Dette kan man maaske for en Del laste Tyskerne for, idet de næsten aldrig i god Tid har gjort opmærksom paa, at nu var Forsyningerne ved at slippe op. Endelig har Manglen paa Reservedele til Brug ved de hyppige Reparationer gjort sig gældende.

Fodmarchkontrollen kunde derimod godt have fundet Sted som ønsket, men dette har ikke været Tilfældet, for det første fordi der i Begyndelsen fandt en beklagelig Misforstaaelse Sted mellem Gruppeledelsen og Kontrollanterne, idet disse, samtidig med at de meldte et Felt færdigryddet, meldte det kontrolleret, hvorved de mente, at de havde kontrolleret selve Mineoptagningen, hvorimod Gruppeledelsen opfattede Ordet i dets nu fastslaaede Betydning. Fejltagelsen blev først opdaget ret sent. For det andet har Tyskerne vist en, maaske naturlig, fordi Arbejdet var ubehageligt, Tilbøjelighed til at udskyde Kontrollen til senere Tidspunkter, evt. i Haab om helt at slippe derfor. Kontrollanterne har her hverken haft den rette Forstaaelse af Kontrollens Vigtighed eller vist tilstrækkelig fast Optræden overfor Tyskerne..

Det vil her være paa sin Plads at tilføje, at Tyskernes ofte gentagne Erklæringer om, at denne Kontrol overhovedet ikke var nødvendig, fordi de under Rydningen hele Tiden gik frem og tilbage i Felterne, absolut intet var værd. Har man fulgt Minerydningen i Marken, kan man ikke have undgaaet at lægge Mærke til, at Tyskerne under Rydningen omhyggeligt undgik at træde i Minelinierne i den ryddede Del.

Endnu et Spørgsmaal skal behandles her, nemlig Uoverensstemmelsen mellem de danske og tyske Rydningsmeldinger. Denne Uoverensstemmelse har flere Aarsager, For det første at Tyskerne meldte manglende, antagelig detonerede Miner som ryddede, hvorimod Kontrollanterne meldte disse Miner som manglende. For det andet fordi Tyskerne som tidligere nævnt undertiden har ryddet Felter uden Kontrollanters Medvirken, hvorfra der ikke foreligger danske Meldinger for saadanne Felter. Endelig er der nogle Uoverensstemmelser hvorfor der ikke kan redegøres, idet Kontrollanter og Tyskere hver for sig har holdt paa, at deres Meldinger var de rigtige. En Maade hvorpaa disse Uoverensstemmelser kunde have været undgaaet, vilde være, at de to Parter gensidig havde bekræftet hinandens Meldinger ved Underskrift. Gruppen blev for sent opmærksom paa dette Forhold, til at det generelt kunde rettes.

Arbejdstid.

Den effektive Antal Rydningsdage er anslaaet til ca. 100.

Paa Søndage har der normalt ikke været arbejdet, ej heller paa Begravelsesdage og stærke Regnvejrdsdage. Naar der under Rydningen er sket alvorlige Ulykker, har det paagældende Hold normalt straks afbrudt Arbejdet.

Den daglige Arbejdstid kan gennemsnitlig anslaaes til 6 Timer.

Samarbejdet med danske Myndigheder.

Dette Samarbejde har været af en meget blandet Karakter.

Bedst, og ligefrem ideelt har Samarbejdet været med Parkkompagni Varde under Kaptajn Skovgaard Petersen. Kompagniet har med største Beredvillighed stillet alt, hvad der fandtes af Materiel, som der kunde være Brug for ved Minerydningen, til Raadighed for Gruppen. Derimod har det skortet noget paa velvillig Forstaaelse fra Parkkommandoets Side i Kolding, af de utallige Ting Gruppen har forsøgt at rekvirere her, er det kun lykkedes at fremskaffe en Del "Zündschnur".

Med Lejrledelsen i Oksbøl og Modstandsbevægelsen i hele Omraadet er det gaaet tilfredsstillende. Dog har Byledelsen i Esbjerg været for villig til selvstændig at behandle dertil indgaaede Forespørgsler om Miner og Minefelter uden at henvise til eller blot at underrette Gruppen. En fremherskende Aarsag hertil har maaske været, at der i Esbjerg som øverste Reprä-

sentant for Gruppen "kun" har været en Korpoeal.

Samarbejdet med den stedlige Befolkning og Sognefogederne med Henblik paa privat Indkvartering har i Gruppens Omraade været saa daarligt som overhovedet muligt og maa nærmest betragtes som en Skandale. Utallige Gange har Sognefogeder nægtet at foretage Indkvartering og Befolkningen nægtet at modtage Indkvartering, og først efter lang Tids Parlamenteren, hvorunder Gruppen har maattet fremsætte Trudslar om Tvangsindkvartering, er Sagen gaaet i Orden. Foreholdt man Sognefogeder og Befolkning, at de nu i ca. 5 Aar havde haft en usædvanlig krævende Indkvartering af Tyskere uden at beklage sig i særlig Grad, fik man det Svar, der er absolut typisk for Befolkningens Mentalitet, at Tyskerne jo ogsaa havde betalt rigeligt.

Kilde: Gruppen, 1. del, s. 10.

Samarbejdet med tyske militære Myndigheder:

Tyskerne har i enhver Henseende været behagelige at samarbejde med. De har været høflige, enkelte maaske lidt for servile. Disciplinen har været god, bedre end indenfor de herværende danske militære Enheder. Episoder er aldrig forekommet mellem Gruppen og Tyskerne, men derimod i flere Tilfælde mellem Vagtkompagniet i Løjren og Tyskerne. Her har der været Fejl paa begge Sider. Tyskerne har sikkert været lidt for overlegne og Danskerne har ikke haft tilstrækkeligt Storsind til at overse dette. De uretfærdige, og for Danskerne nedværdigende Razziaer har bidraget til at skærpe Modsætningerne mellem Tyskerne og de herværende danske Myndigheder. Modstandsbevægelsen i Omraadet ringeagtede Tyskerne direkte. (Ikke uden Grund).

En Gene for Arbejdets lette Forløben har været den øjensynlige daarligere kommandomæssige Forhindelse mellem Tyskere, Danskere og Englændere. Tyskerne har ofte faaet Ordre fra Major Holland, som Pionerkommandoet tilsyneladende og vi slet ikke er blevet underrettet om før efter Ordrenes Effektering. Tyskerne har været klar over dette Misforhold, idet de ofte som Svar paa Henstillinger fra Gruppen har sagt, at Major Holland ønskede det anderledes.

Særlige Vanskeligheder:

De Vanskeligheder Gruppen har haft at kæmpe med er behandlet omstaaende. De største skal her rekapituleres:

- At Tyskerne ikke var Danskerne underlagt i kommandomæssig Henseende,
- At der ikke fandtes egnet Kontrolpersonel.
- At der ikke fandtes egnet Kontorpersonel.
- At der ikke fandtes de nødvendige Udrustningsgenstande for Kontrollanterne i Reserve.
- At der ikke fandtes tilfredsstillende Uniformer til Kontrollanterne.

Derimod har der ikke været særlige Sprogvanskeligheder. Hvad Kontrollanterne i Forvejen kunde af tysk har været tilstrækkeligt.

En stor Begyndervanskelighed bør maaske ogsaa nævnes her, nemlig Vanskeligheden med Tyskernes Forsyning med Fødevarer og Nødvendighedsartikler. Gruppen har, maaske fejlagtigt, ifølge Pionerkommandoets Instruks følt sig forpligtet til at overvaage at disse Forsyninger var tilstrækkelige. Da de efter Gruppens Mening absolut ikke var dette, forsøgte man at ændre dette, men forgæves. Ingen kunde indse, at Tyskerne paa Grund af deres farlige og dermed opslidende Arbejde med nogen Grund kunde kræve lidt mere end et blot og bart Eksistensminimum. Tyskerne har Gang paa Gang anmodet Gruppen om at søge Tildelingen af dette og hint nævet lidt, men da de efterhaanden opdagede, at Gruppen her var magtesløs, opgav de til sidst dette. Resultatet var en livlig Sortbørshandel med Befolkningen. Denne holdt naturligvis straks op, da Tyskerne ikke havde flere værdifulde Genstande at borttusse.

Særlige Erfaringer:

Bortset fra Gruppeledelsens rige Erfaringer med Henblik paa Administrationen af en lille selvstændig og ret kompliceret Underafdeling under ret daarlige Betingelser har Gruppen som Helhed lært særdeles meget om Miner og Minerydning, delvis ogsaa om Mineudlægning. Særlig maa fremhæves, at Personellet, uden dog at være blevet uforsigtigt, har vænnet sig til Omgangen med skarpe Miner, uden at være nervøse.

Der er ingen Tvivl om, at Gruppens Personel maa betragtes som smaa Ekspertter i teknisk Minetjeneste, naturligvis kun med Henblik paa de Minetyper der har været i Omkøbet.

Løjtnant af reserven.